

Fenstadsøkningen

Organ til fremme av det kulturelle, sosiale og aktive miljø i Fenstad

Nr. 1 • 2020 • Utgiver: Fenstad vel

17. MAI FEIRING

2020

HJEMME PÅ DIN GÅRDSPLASS OG VIA STREAMING PÅ FACEBOOK

- KL.08.00 Flaggheising, sendes på facebook under arrangementet: «En annerledes 17. mai i Fenstad 2020» og på Fenstad vel sin facebookside.
- Kl. 08.15 Korpset kjører rundt i bygda med traktor og spiller for Fenstads innbyggere. Vi oppfordrer alle til å stå på sin gårds plass eller nærområde og bidra i feiringen.
- Kl. 11.00 Hestekortesje igjennom Fenstad. 17. mai-pyntede hesteevipasjer med vogn og ryttere.
- Kl. 13.00 Loddtrekning av premier etter loddsalg på Jokeren 7. og 8. mai. Inntektene går til Fenstad skole FAU. Alle må betale med vipps.

7. klasse- talen blir publisert på Fenstad skole sin facebookside og under fanen til arrangementet på facebook

Delta på arrangementet «En annerledes 17. mai i Fenstad 2020». Del bilder fra deres annerledes 17. mai med resten av Fenstads innbyggere og lag dere en fin dag!

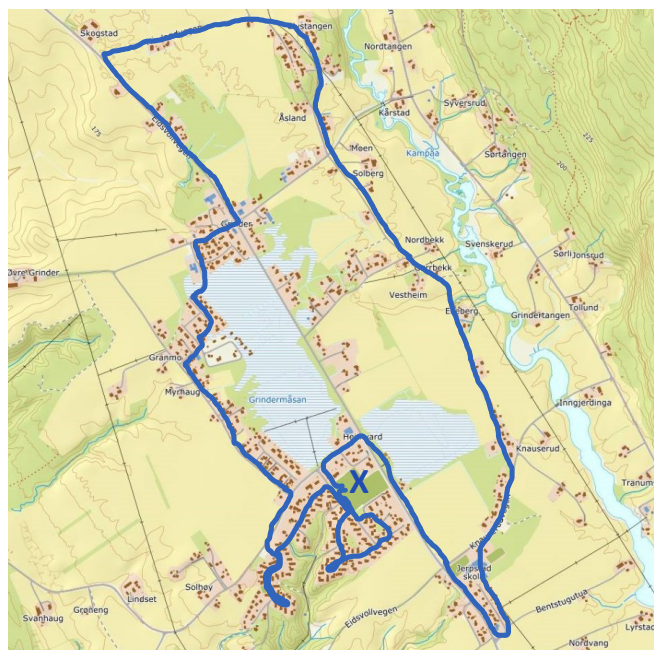
Kjøreplan for Korpset:

Start fra skolen. Kjører via Kampåfeltet, Grindervegen og Slettumfeltet. Stopper og spiller på veien.

Kjøreplan for Hestekortesje:

Start på fotballbanen kl 11:00

Rute: Fotballbanen – Idrettsvegen – Tiursvingen
- Måltrostvegen – Duelia - Kaiesletta -
Orresvingen – Grindervegen - Slettumvegen til
barnehagen – FV177 nordover til Hovlandvegen
- Hauglørkevegen til skolen - Bjørkelunden til YX
- FV177 til Joker - Fotballbanen

Rebus i sommer

Spesielle tider

Mer enn noen gang har vi denne våren opplevd viktigheten av samhold og samarbeid, dog uten fysisk kontakt. Fenstad vel har derfor økt bruken av sosiale medier som Instagram og Facebook og laget en ekstra corona-/ påskerebus i Fenstadskogene. Denne rebusen viste seg å være en veldig populær smittefri aktivitet med 101 navn på listen over deltagere. Det blir også sommerrebus som vanlig i 2020.

Velet har også satt ut flere nye krakker i vår. De nye krakkene er ved Ellingsjøen, Vika, gamle kirkegården og ved Mobekkdammen. Vi håper dere setter pris på tiltaket og tar en liten hvil på disse under veis.

Velet har de siste årene brukt mye tid og ressurser på å restaurere og utbedre Velhuset. Nå er det blitt et flott lokale med plass til opp mot 50 personer.

Velet følger også opp trafiksikkerhetsplanen mot Nes kommune for å få prioritert utbedringer i Fenstad.

Ha en riktig fin sommer alle sammen.

Familien Kemi Kårstad klar for rebus 2020

Fenstad vel vil fortsette med sommerrebus også i 2020. Mange er veldig ivrige på å finne rebusene og løse gåtene, gjerne så fort som mulig. Det blir mange fine turer i Fenstadskogene på leit etter neste mål. En av de ivrige rebusjegerne er Beate Kårstad Kemi, som sammen med storfamilien løser oppgavene.

Hva er det som gjør deg og familien så interessert i dette?

Vi ble hekta på skattejakten som var tidligere. Da sommerrebusen kom med mer konkrete ting å løse, så ble det jo enda artigere. Vi er alt ifra 2-10 stk som er ute på tur. Det er 70 år i mellom yngste og eldste deltaker.

Hvilke hjelpemidler bruker dere for å løse rebusene?

Det blir jo trim for både kropp og hjerne, så bygdeboka, kart over Fenstad, internett og turtipsene på Fenstad vel sine hjemmesider blir flittig brukt.

Hvem er det lurt å diskutere med eller spørre hvis dere står fast?

Når vi står fast på rebusene så er den

eldre garde god å ha.

Hvordan er disse turene rund i skogen når dere jakter nye rebuser?

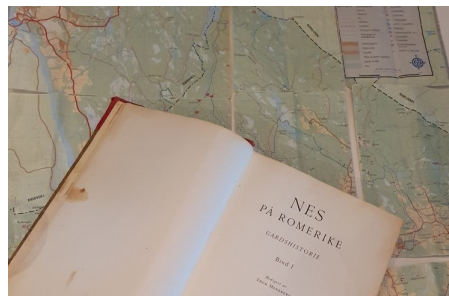
Det er jo koselig å gjøre noe sammen samtidig som det er artig med turer på både kjente og ukjente stier og steder.

Kan du si noe om vanskelighetsgraden på rebusene, og kan du gi noen råd til de som kanskje ikke er så kjent?

Turene er fine og det er jo lagt opp til at de fleste klarer å gå til alle rebusene, noen er enkle og noen vanskelige og sånn bør det være.

Har du noen forslag til forandringer

Kanskje det hadde vært mulig å hente opp igjen tråden og tatt med en rebus av samme type som da vi gikk og leita etter de postkassene.

Turkart, andre kart og bygdebok brukes

Fenstad vel er aktive på nett og i sosiale medier.

www.fenstad.no

Fenstad vel

@fenstadvel

Redaksjon: Boye Trandum, Vivi Aaslund, Ingrid H. G. Østvold

? Hvor er dette?

Som fast spalte vil vi nå trykke bilder fra Fenstad, med en litt uvant vinkel eller fokusert på en spesiell detalj. Alle kan være med å gjette på hva det er eller hvor det er.

Send inn ditt svar til Ingrid Helene Grøtta Østvold, sms 93287262 eller på e-post post@mybelovedones.be.

Vinner i 2019 ble **Jakob Sannerud**
Ta kontakt med Ingrid Helene så får du premien din.

Smårollinger i FENSTAD

Se her barn (og foreldre).

I Fenstad finner du mange tilbud for våre minste innbyggere. Av fritidsaktiviteter har vi lokalt turn, ski, håndball, fotball og barnegruppa til Fenstad jeger- og fiskerforening. Det er noen lekeplasser her og der, ballbinge på skolen og ikke minst naturen. Det finnes turmuligheter både for liten og stor alt etter passende alder. Bli kjent med gapahuker i skogen som ligger på flotte plasser og et godt mål å ha for turen—hva er vel bedre enn å spise kveldsmaten til utsikten i Gapahuken ved Jellum, det stille vannet

ved Ellingssjøen eller Lågsjøen.

Vi vil i 2020 ha et lite rebusløp for familien så man kan bli litt bedre kjent. Klarer du å løse denne oppgaven send inn ditt svar til Ingrid Helene Grøtta Østvold, sms 93287262 eller på e-post post@mybelovedones.be

Vinner av smårollingrebus i 2019 ble Sivert. Ta kontakt med Ingrid Helene så får du premien din.

Om du finner svaret på alle 3 rebusene i «Fenstadsøkningen» i løpet av året så er du med i trekningen av en premie!!

Her kommer årets første rebus.

vokal

Fenstad-dagen 2020 er avlyst

Vi satser på nytt arrangement i 2021

FENSTAD VEL PÅ INSTAGRAM

Vi oppfordrer alle i Fenstad til å dele bilder på Instagram. Instagram er et sosial bildetjeneste.

Du finner oss under [@fenstadvel](https://www.instagram.com/fenstadvel)

Ved bruk av hashtag så er bilder «søkbare» og tilgjengelige om man har offentlig profil. Bruk f.eks [#fenstadvel](https://www.instagram.com/hashtag/fenstadvel) [#fenstadimithjerte](https://www.instagram.com/hashtag/fenstadimithjerte) [#fenstadskogen](https://www.instagram.com/hashtag/fenstadskogen) [#fenstad](https://www.instagram.com/hashtag/fenstad)

Vi vil plukke ut noen bilder fra Instagram og ta med i Fenstadsøkningen i neste nummer.

ilenge · Følg

Foto: Inger Lise Engebretsen

metterjo... · Følg

Foto: Mette R. Johnsen

kjerstii79 · Følg

Foto: Kjersti Iversen

Gardene i Fens

Fra hedensk hellig sted til kulturminnegard

Tekst: Vivi Aaslund

Hovedbygningen på Veset oppført i 1846, foto 1954

Veset ligger lengst sør i bygda på skillet mellom Fenstad sogn og Nes hovedsogn, på vestre side av fv 177 bak en gammel høyreist bjørkeallé. Det usynlige delet mellom sognene er ved innkjøringa til Esval miljøpark. Der sto ei lita stue som måtte vike plass for den nye vegen. Plassen hadde et talende navn, nemlig Grensa med trykk på første stavelse, 'Grensa'.

Gardsnavnet Veset har opprinnelse i gammel gudsdyrkelse. Første stavelse Ve- betyr helligdom eller hellig sted mens endelsen -set er sted eller bosted. Garden kan ha vært ryddet allerede på 700-tallet. Som så mange andre gardar ble Veset liggende øde etter svartedauen midt på 1300-tallet. Vel hundre år senere, i 1474, blir Veset igjen skyldsatt som gard. Det framgår av et dokument, et såkalt diplom, at grensa mellom Veset og nabogarden Holter fulgte «Vesæthe bekkenom», Vesetbekken. Et diplom fra 1475 forteller at 12 lagrettemenn var samlet den 19. juni for

å sette verdi på garden «Vesæther». Eieren den gang het Amund Jonsson, en mektig mann som bodde på Holter.

Den første eier av garden er imidlertid registrert før svartedauen. I 1316 testamenterer «...Thords i Agatan (i Oslo) Testamente, hvori han giver 15 Öresbol i Veseter i Nes Sogn (Romerike) til St. Halvards Kirke, hvor han vælger sig Gravsted.» Han forbeholdt seg gravsted inne i kirken ved syd-døra. Denne Torer i Agatan var trolig Torer Bjørnsson Kamp, fra Kampeætta på Holter.

De første brukerne som en har opplysninger om er Tor i 1593 og Barbro i 1605.

Reier Svensen var bruker av Veset i perioden 1610-1637. Hans barnebarn Margrethe ble gift med sogneprest Thomas Laugessøn som i 1626 er oppført som eier av garden.

Sønnen av Reier, Ole Reiersen eide og drev garden fra 1630-årene til rundt

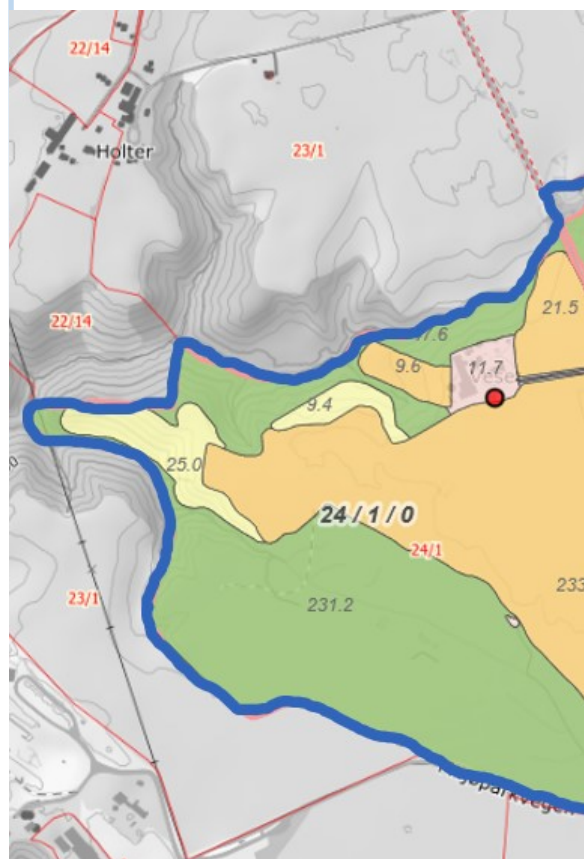
1675. Han var nok en holden mann. I tillegg til Veset eide han en del av Fosserud på vestre side av Vorma, hele Jerpestad, og han kjøpte i tillegg Bøler i hovedsognet. Etter at Ole Reiersens sønn Halvor Olsen, som for øvrig var lensmann, flyttet fra Veset til Nedre Holter i 1689, skiftet garden eiere de neste 140 årene.

I 1832 ble Gulbrand Syversen (1806-1876) fra Ullensaker eier av Veset. Han giftet seg med Berte Iversdatter som satt som enke på garden. Gulbrand oppførte ny hovedbygning i 1846 som fortsatt er i bruk.

I Gulbrands andre ekteskap, med Albertine Tønsager fra Eidsvoll, ble det flere barn. Albertine var en av Henrik Wergelands ungdomsforelskelser.

Gulbrand og Al

Fenstad – Veset, gnr 24

Albertine Veset

Men da Henrik fridde, ble han avvist av far stortingsmann Lars Tønsager som skal ha svart beileren: - Første betingelse for å gifte seg er vel at en kan fø ei kjerring!

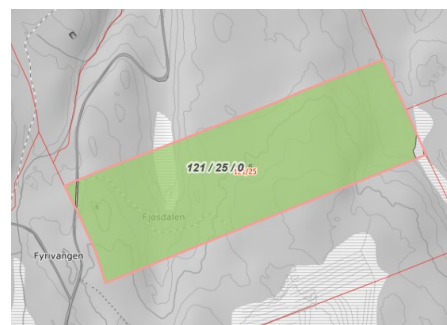
Albertine holdt kontakten med Henrik etter at hun kom til Veset og Fenstad. Han var flere ganger på besøk. På garden er det bevart en byste av Wergeland som skal ha vært der siden Albertines tid.

Gjennom ulike familiegrener har Veset fra Gulbrand og Albertines tid vært i slektens eie.

Halvor Veset (1878-1962) var barnebarn til Gulbrand og Albertine og overtok garden etter sin onkel i 1933. Han hadde mange folk i arbeid, i fjøset, stallen, husholdersker og tjenestejenter. Halvor hadde stor interesse for bygdekultur som

for eksempel kister og møbler. Spesielt kan nevnes en samling gamle tekstiler som en gang ble utstilt på Norsk Folkemuseum. Da Fenstad kirke ble pusset opp i slutten av 1930-årene, fikk menigheten nye gardiner til kirken av han. Og han donerte stoler til Årnes kirke i anledning kirkens 70-årsjubileum i 1948. I slutten av 1940-årene fikk Fenstad sogn sin egen kallskapellan, men det kunne ikke tilbys bolig til prestefamilien. Halvor Veset stilte derfor husrom til disposisjon inntil presteboligen sto ferdig. At presten bodde på Veset førte til at huset ble åpnet for ulike møter. Også viselser ble utført på prestens kontor i første etasje. For mange eldre fenstadsøktninger huskes Halvor for sin flotte bil, en kremgul Buick som han tok en kjøretur med på fine sommerdager eller han skysset presten rundt i bygda. Det sies at farten ikke var høy.

Midt på 1700-tallet ble det funnet tre gullkalver i åkeren på Veset. Etter loven ble disse sendt til den dansk-norske kongen i København. Kong Fredrik takket med å sende en sølvpokal tilbake. Den

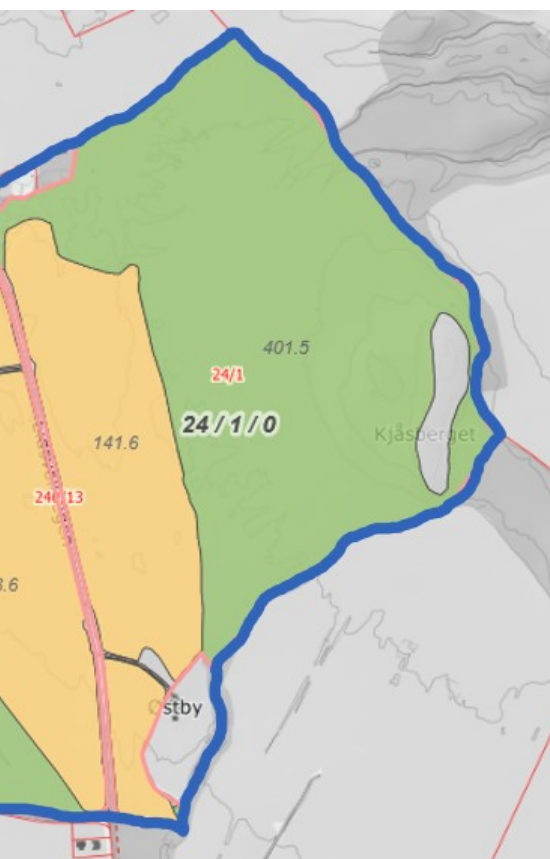
gikk senere i arv. En kopi av pokalen befinner seg på Veset.

Med etterkommere til Gulbrand og Albertine, framstår Veset i dag som en kulturminnegard i tillegg til annen gardsdrift. Sammen med Huser gard ble kulturminnebøndene prisbelønt av Nes kommune i 2019.

Under Veset er det registrert tre husmannsplasser. Haugen, nedlagt i 1803, Bjørnstad nedlagt omkring 1820 og Østby, nedlagt i 1870-årene.

Utskilte parter: Plassen Melgård ble skylddelt fra Veset så tidlig som i 1781, men ble ved auksjon solgt tilbake til hovedbølet og daværende eier Ole Aulsen i 1817. I dag er tre eiendommer fraskilt garden Ytterlige presentasjon av Veset kan leses på www.vesetgard.no

Kilder: Nes bygdebok bind 1, Raumnæs

Halvor Veset og hans husholderske gjennom mange år, Thea Taraldsen, foran Buicken 1928-modell. (Foto tilhører Veset gård)

Tekst: Vivi Aaslund

17. mai-feiring i Fenstad i 1830-årene

Feiringen av 17. mai som markering av den norske grunnloven av 1814, kom nok i gang allerede året etter. Norge var i union med Sverige, og feiringene ble sett på som en provokasjon mot Sverige og den svenske kongefamilien. I 1828 la kong Carl Johan ned forbud mot å markere dagen, men feiringene fortsatte. Det begynte med det såkalte «Torvslaget» i Christiania i 1829. Der deltok Henrik Wergeland, og han ble siden en forkjemper for å gjøre 17. mai til en festdag som et nasjonalt symbol. En regner at 17. mai ble innstiftet som nasjonaldag i 1836, året da Stortinget feiret dagen for første gang. Først i 1844, etter Kong Carl Johans død, kunne dagen feires fritt.

Dikteren Henrik Wergeland (1808-1845) skrev i 1832 diktet «Smaagutternes Nationalsang», bedre kjent som «Vi ere en nasjon vi med». Tradisjonen med barnetog kom først i gang i 1869/70 med skolestyrer Peder Qvam og Bjørnstjerne Bjørnson som initiativtakere.

Wergeland var en flittig gjest i Fenstad i sin ungdomstid. Han hadde et sterkt engasjement i den nasjonale bevegelse i

1830-årene. I den forbindelse oppsto vennskapet med bonde og senere stortingsmann Ole Walstad. Henrik var også en forkjemper for folkeopplysning, I 1831 bidro han, sammen med Walstad og bonden Ole Grinder, til opprettelse av en boksamling «Fenstad Anex Bogsamling for Husmænd og Tjenere». Samlingen består av 27 bøker.

En av hans ungdomsforelskelser, Albertine, ble husfrue på Veset. Hun var

datter av stortingsmann Lars Tønsager i Eidsvoll som også var venn av Wergeland. En gang før 1834 ba Henrik om å få gifte seg med Albertine, men Tønsager satte foten ned. Frieren var ikke godt nok parti. I stedet ble hun giftet bort til enkemann og bonde på Veset, Gulbrand Syversen. Henrik beholdt imidlertid vennskapet og var flere ganger på besøk.

Wergeland var en markant kulturpersonlighet i hovedstaden Christiania og gjorde seg bemerket på flere områder. I tillegg til diktingen var han en sterk samfunnsdebattant og flittig bidragsyter i ulike tidsskrifter som *Folkebladet*, *For Almuen* og *Statsborgeren* der han også var redaktør en periode. Det er vel sannsynlig hans tilknytning til Fenstad som gjorde at det i 1830-årene var utførlige referater i *Statsborgeren* fra 17. mai-feiringen her i bygda.

Gjengivelsene er noe redigert og språklig omskrevet.

17. mai 1832

I Store Næs feiredes Dagen af henimod 500 af Bondestanden fra 80 Aarsalder til Veslingen paa 12 med Kringle i Næven. Samlingsstedet var en Høide under Gaarden Vormsund i den deilige Egn hvor de mest majestætiske af Norges Floder Glommen og Vormen have sat Stevne. Flere Baade førte Flag, men imellom Alle utmærkede sig Fenstadsogningernes Storbaad, der førte 50 Mennesker, et stort Musikkorps og det nye Sognebanner: et rødt med to krydsende blaae Striber der betægne Vormen og Glommen og i hvis Skjærpunct en Kirke (Næs's) saaes.

Det kan her tyde på at det ikke var noen spesiell markering i Fenstad, men en felles samling i Vormsund. Mange dro videre til Sundet i Eidsvoll der feiringen fortsatte med følgende avslutning:

Da Skaalen for Dagen udbragtes holdt Adelsmanden Ole Walstad en Tale der fordeeltigen vidnede om Mandens Følelser for Lovbunden Frihed.
(Statsborgeren 15. juni 1832)

17. mai 1834

I Fenstad annex på den østre side av Vormen elv foregikk festligheten på følgende måte: Man avmarsjerte fra gården Ihle klokken 7 om morgenen under musikk, sang, skudd og alskens gledesytringer, utover bygdeveien fram til gården Wedset hvor man ankom omtrent klokken 12 middag og tok inn på et bekvemt liggende jorde. Fanen ble satt ned og så vel ved fanens mottagelse og nedtagelse fremsas noen til anledningen passende ord. Derefter tok man fatt på de av forsamlingen medbrakte levnetsmidler for å nyte noen vederkvegelser. Forsamlingen besto omtrent av 200 mennesker sammenblandet av unge og gamle, mannfolk og fruentimmer, gårdmenn og husmenn samt tjenere hvilke alle ble forsynt med mat og drikke. Etter at dette var skjedd ordnet man forsamlingen stående i en sirkel, hvorpå den nyss utkomne herlige sang «Den norske Marseillaisen» ble avsunget. («For Norge, kjempers Fødeland» som Wergeland kalte «Den norske Marseillaisen»).

Så ble følgende skåler utbrakt, først 17. mais skål med ønske at iver for dagens høytidsholdelse år for år mere og mere måtte oppflamme i nordmannens bryst. Skål nummer to til Kong Carl Johan med ønske om at han måtte ennu mere lære å kjenne nordmannens hengivenhet, en skål til kronprins Oscar, videre en skål til Stortinget og en skål til hver norske sønn og datter om ønske at nasjonen aldri måtte komme til å mangle mot og

klokskap til å forsvare de rettigheter som finnes hjemlet ved Grunnloven.

Etter hver skål ble det ropt tre ganger tre hurra, løst tre skudd og tatt en fanfare av musikken som besto av seks klarinetter og en tromme. Deretter ble det lagt opp til dans hvorpå forsamlingen dels danset og dels moret seg på andre måter inntil klokken 4 – 5 ettermiddag, da skiltes den ad med det ønske at man likeså glad og munter måtte treffe sammen neste 17. mai.
(Statsborgeren 15. juni 1834)

17. mai 1835

Man spaserte veien fra Ihle utover til Wedset, grensegården mot hovedsognet, hvor hovedsogningene deltok i festen. Derfra marsjerte man tilbake til Holter hvor man tok plass på et av Ole Hansens tilhørende jorder og satte opp fanen. (Hansen var eier av Østre Holter.) De til dagen hørende alminnelige skåler ble drukkert, med noen passende ord. Etter at man hadde tilbrakt aftenen med sang og andre fornøyelser, tente man bål hvor man kastet de få eksemplarer av «Norges Dæmring», i tallet tre, med de ord: «Saavidt som Ildens Lue fortærer disse Blade, saa vidt vil Forfatteren til Belønning for dette Arbeide høste Nationens dypeste

Foragt.»

Etter at alle skåler var tømt gikk Enhver glad og fornøiet hjem.
(Statsborgeren 31. mai 1835)

(Brenningen av «Norges Dæmring» var en protest mot en polemisk og ironisk diktsamling av Johan Sebastian Welhaven som kom ut i 1834. Han så på den norske kulturen udannet og underutviklet og mente opplysning var viktig for framgang. Sammen med Wergeland, som hadde sansen for det folkelige, fikk bønder og Wergelands meningsfeller gjennomgå i Welhavens dikt. Derfor dette bokbålet på Holterjorden som et forsvar for Wergeland.)

17. mai 1837

Som sedvanlig ble Frihetens Fødselsdag feiret med stor jubel. Etter at tre skudd klokken 9 om morgenen fra de østlige høyder i Fenstad hadde antydning festens begynnelse, marsjerte klokken ett et tallrikt musikk-kor fra gården Ihle. Det ble forsterket etter hvert ved alle i nærheten boende gårdmenn med familier som, etter å ha vendt om ved Fenstad annex sydlige grense, samledes på gården Grinders jorder hvor man avsang «Den norske Marseillaisen». Her holdt G. Krogh en tale. Etter samlingen på Grinder gikk omtrent 100 personer til gården Øvre Valstad og stortingsmann Walstad.

Her var det forberedt aftenselskap der man med sang og dans og selskapelige forlystelser tilbrakte dagen og en god del av natten med skåler av verten som ble utbrakt for Konstitusjonen, Norge, Kongen, Storting og Høyesterett. Alt foregikk i største orden blant dette sogns almue. (Statsborgeren 25. mai 1837)

(Georg Fredrik Krogh (1802-1841) var skribent og cand.jur. Han var Wergelands nærmeste venn. I politisk sammenheng kjempet han sammen med stortingsmennene Tønsager i Eidsvoll og Ole Walstad i Fenstad. Walstad lærte for øvrig å lese og skrive i voksen alder med Krogh som lærer. Det kan være nærliggende å tro at Krogh var referent fra feiringene i bygda.)

Øvrige kilder: Store Norske Leksikon, Norsk biografisk Leksikon, Nes bygdebok, bind I.

En hyllest til «Fenstadsøktningen»

Tekst: Aleksander Ødegård Nordlie

Sommeren er ikke bare en årstid hvor det er sol, grilling og bading, det er også da den tiden på året det arrangeres flest trekkspillfestivaler. Trekkspill forbindes derfor ofte med sommer og fest.

Sommerferien 2019 var jeg hjemme i Fenstad, og som vanlig så måtte jo trekkspillet trakteres også da. Jeg kan ikke huske hvordan været var, om det var regn eller sol, men 29. juli 2019 ble en av mine første komposisjoner til. Denne komposisjonen ble en tango som jeg døpte «Fenstadsøktningen».

Hvordan ble tangoen til?

Jeg har alltid likt tangorytmen og det er vel en av grunnene til at dette ble en tango. Hvordan den helt ble til kan jeg ikke forklare, men melodien kom bare da jeg satt med trekkspillet på fanget denne sommerdagen og lekte meg med harmonier og toner.

Tangoen ble til, både med første del, andre del og trio. Utfordringen nå var hvordan skal jeg få tango-melodien ned på ark. Vel, redningen min ble Sverige.

Komponert i Norge, arrangert i Sverige!

Gjennom en facebook-side som heter dragspelsnoter hadde jeg blitt kjent med en svenske som heter Lennart Höglund, og han ble redningen min.

Jeg spilte inn melodien på telefonen og sendte den over til Lennart og spurte pent om han

kunne hjelpe meg. Han svaret ja, og tok fatt på jobben med en gang.

I løpet av en uke hadde Lennart skrevet ned og arrangert melodien for meg.

Tangoen kan vi vel si er halvt svensk og halvt norsk. Den er komponert i Norge og arrangert i Sverige. Jeg håper å kunne spille denne på neste Fenstad-dagen.

Alexander Ødegård Nordlie

Lennart Höglund

KÅRSTAD

TREVAREFABRIKK

Etablert 1949

Gode trapper fra første trinn

Movegen, 2170 FENSTAD • Tlf: 63 90 41 71 • Faks: 63 90 91 78
k-kaarst@online.no • www.kaarstadtrapp.no

Fenstadsøktning'n

Tango

Komponist: Aleksander Ødegård Nordlie
Arr: Lennart Höglund

Chords: G H7 E7 Am D7 G D7 G

11 H7 E7 Am D7 G C G D G D G D G

19 Em H7 Em E7 Am H7 Em Em D7

28 G D G **TRIO** C E7 Am Dm G7

35 C G7 C E7 Am A7 Dm G7 C F

44 C G C C G C D7 G H7 E7 Am D7 G

53 D7 G H7 E7 Am D7 G C G D

Fine

FENSTAD BYGG AS
ENTREPRENØR OG BYGGMESTERFORRETNING

Hu Marja

Tekst: Arne Kurland

I dag skal Maria komme til Søgarn. Vi så henne i Arverudbakken. Her stoppet hun opp for å slå av en prat med ei hun møtte. Det var Hilda fra Linset. Hilda var et stillfarende og arbeidsomt menneske uten store tanker om seg selv «je' er bare et alminneli' håndasmennesje je'».

Det var noe trygt med Maria. Heldigvis for oss var hun en flittig gjest i Søgarn. Hun kom når det var tøy som skulle repareres, ved dømninger, eller hun ble buden til gjestebud, da sammen med mannen Karl. Marie bodde i Grinda sammen med sin Karl i tillegg til sønnen Olaf, svigerdatter Elida,

barnebarna John og Rut, samt Ole, et nært familiemedlem. Huset var lite, det var ett rom i første etasje og et rom i loftetasjen. En smal trapp førte dit opp.

Der det er hjerterom er det husrom. Rommet på loftet ble en tid utleid til lærer Viken på Jerpestadskolen og hans familie. Hvordan familiens sju medlemmer innrettet seg er ikke til å forstå, men de var alle alltid ved godt mot. Det gamle huset ble revet, og et mye større oppført på samme tomten. Karl fortalte da rimeligvis stolt at «før hadde vi ei dør i Grinda, nå har vi elleve!» Den ene døren var inn- og utgangsdøra.

Marie og Karl hadde stor omtanke for hverandre. Maria kunne fortelle at «je' og n'Karl har aldri utveksle' et vondt ord tel 'nan.» Ting som Maria syntes var noe uvanlig fikk henne til å utbryte «å, du fæle væla!». Karl likte godt å ta del i den politiske praten og hadde en klar formening om russisk strategi - «om russera kommer, så kommer dom fra to

kanter».

Karl drev en torvstrøbedrift i nærheten av Grinda. På myra ble det ved hjelp av en spesiell spade skåret ut torvbrikker. Disse ble lagt på kanten av myrgrøfta til tørk. Etter en tid ble de stablet i såter for ytterlige tørk. Fra torvstrøhuset var det

Grinda 1926. Marja står bak Karl til venstre i bildet.

lagt skinnegang over Svanfossvegen og utpå myra. Torvbrikkene ble lastet i små vagger som med håndkraft ble skjøvet bort til torvstrøhuset. Her ble vaggen hekket på en vaier og ved hjelp av en vinsj trukket opp en noe bratt bru inne i huset. Så ble brikkene tippet ned i en maskin og omgjort til torvstrø. Strøen ble brukt i fjøs og stall og ellers i rom med annet dyrehold. Hele torvbrikker ble mye brukt til oppvarming. Torvhuset ble revet mens sporene etter skinnegangen var lenge synlig. Området solgte Karl og Maria til idrettslaget. Her skulle det bli fotballbane. Året var 1947 og mangel på maskinelt utstyr, men her måtte det dreneres. Aksel Knudsen påtok seg oppdraget – med hakke og spade!

Knudsen var «utsatt fra Oslo kommune». Flere hjem i Fenstad hadde boende såkalt pleiepasienter, enten psykisk syke eller som lå under for alkohol. Knudsen hadde gått livets harde skole og var fremdeles noe tørst. I nødens stund

spiser fanden fluer – Knudsen nøyde seg med etterbarberingsvann. Hans selvilde hadde nok også fått seg en knekk. Han presenterte seg slik «det er ikke Aksel Knudsen, men det er det som er igjen av Aksel Knudsen.»

De var flinke til å *bare* ved begravelser i Grinda. Når noen man kjente døde og skulle kjøres til kirken, ble det lagt ned en granbarranke tvers over egen innkjøring langs vegen. I Grinda var det alltid en forseggjort ranke med små granbarkvister slik at det dannet et kors. En pen skikk, men pene skikker har en

tendens til å forsvinne.

Maria var også en flittig deltaker når det var dømninger på gang. Dømning, eller dugurd som det heter, var vanlig. Når en jobb skulle gjøres, enten karding og spinning av saueull, klipping av filler til veving, sette opp en vev eller baking, møttes fem, seks damer med godt handlag og lang livserfaring. Ved

ulldømningen kom noen bærende med rokken, andre med kardene i veska. Ullen ble kardet til lette og fine ruller og lagt ved siden av spinnerskene ved rokkene.

Mangt et visdomsord så dagens lys ved disse sammenkomstene. Ikke alt egnet seg på trykk. Mye latter, noen lo høyt, andre lavt og noen lo lydløst med lukket munn, med dissende mage. Dømningene var et eksempel på både nyttig og sosialt samvær. Dagens høydepunkt var nok måltidene.

Når en tenker tilbake på denne tiden og alle de nøysomme, prektige og glade personene som levde den gang, blir en ydmyk. Men tiden kan ikke stilles tilbake. Vi må bare være glade for at vi fikk lære de å kjenne.

Arne Kurland (f. 1934) er født og oppvokst på garden Søndre Fenstad. Han flyttet som ung til Oslo for å skaffe seg utdanning og arbeid, men tilknytningen til Fenstad og minnene herfra har alltid vært sterke. Derfor ønsker han å dele noen av sine erindringer fra sin barndoms bygd med leserne av Fenstadsøkningen.

TIPPING
RIKSTOTO
POST
APOTEK-UTSALG

NORSK TIPPING

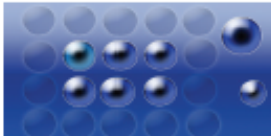

TOTO

joker

FENSTAD
www.joker.no

ÅPNINGSTIDER
MANDAG - FREDAG
7-20
LØRDAG
9-19

Vi kan friste med VARM LUNSMAT Ring 63 90 41 41 og bestill PIZZA

 FENSTAD AUTO AS
Vi er der du er

Eidsvollvegen 831, 2170 Fenstad. Tlf. 63 90 89 00.
Besøk oss også på: www.fenstadauto.no

Nybil • Bruktbil • Snøscootere • Service og ettermarked

Stjel varme med en CTC varmepumpe

Varmepumpene EcoHeat (væske/vann) og EcoAir (luft/vann), stjeler effektivt varme fra naturen rundt deg.

- Du sparer fra 50 til 70% av fyringsutgiftene
- Du øker verdien på huset
- Du får høy komfort og et deilig inneklima

**DET ER FAKTISK
LOV Å STJELE
VARME FRA
NATUREN**

Snakk med oss om hva som er riktig løsning for ditt hus.

www.NVG.as Norsk Varmegjenvinning AS

Eidsvollvegen, 2170 FENSTAD
Telefon 63 90 21 35. E-post: post@nvg.as

YX Kampå

Tlf. 63 90 43 53

Nyoppusset flott butikk og stasjon

Godt utvalg av mat:
Kebab, Hamburgere, pizza og pølser
vafler, boller,
kioskvarer og noe daglivarer

Kom innom eller ring og bestill

 Kampå bensin & service, Fenstad

isenkrambutikken
...en annerledes jernvareforretning...

Adresse: Eidsvollvegen 481-515, 2160 Vormsund
Tlf: 63 90 11 90 - www.isenkrambutikken.no

Din jernvarebutikk i Fenstad!

Flyfoto i Fenstad - Åsleia

Oppunder skogen nord i bygda

I skogkanten øst for Valstad-gardene lå noen husmannsplasser. Det var Bråten, Flaen, Nybråten og Nerbråten under Øvre Valstad, mens Åserud, Nygård og Øvernygård tilhørte Nedre Valstad.

De eldste plassene er Bråten og Åserud som begge sannsynligvis ble tatt opp allerede på 1600-tallet. Stedene ble solgt til selveiere i 1930-årene, bortsett fra Bråten som ikke ble fraskilt før rundt 1960.

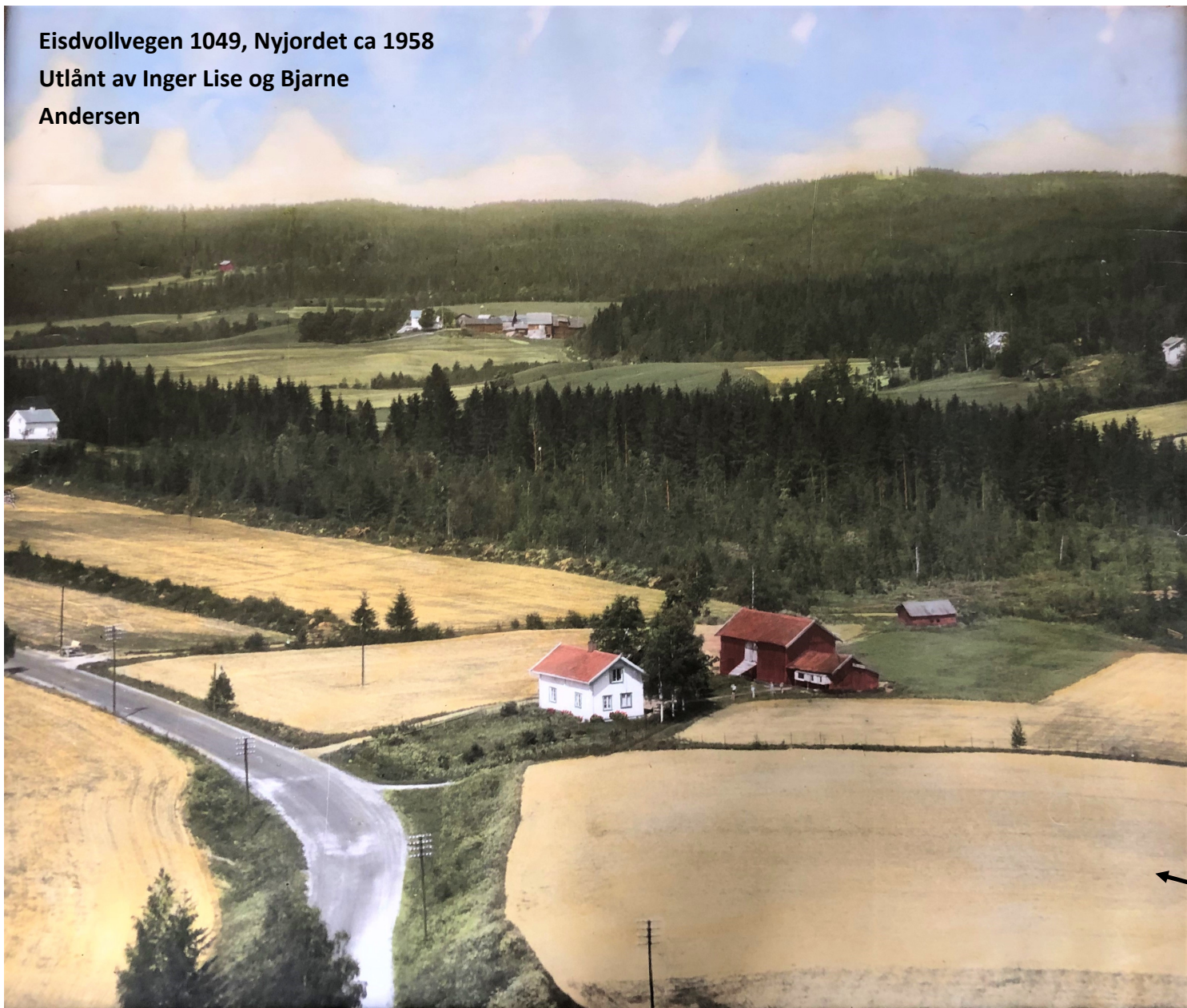
På kartutsnittet fra 1882 vises veg fra Valstadgardene som gikk rett opp i skogen og med adkomst til husmannsplassene. I 1928 var kartet revidert og den nye riksvegen tegnet inn. Så sent som i 1966 ble det anlagt kommunal veg i Åsleia. Da først fikk beboerne bilveg til husene i Åsleiarunden.

På bildet nederst til venstre ser vi Nyjordet i 1958. Stedet ble fraskilt Nedre Valstad så tidlig som i 1914 og ikke registrert som tidligere husmannsplass.

Våningshuset står fortsatt, men uthuset er revet. Hovedveien forbi huset svinger ned mot Granheimdalen slik det gjorde før vegen ble rettet ut. I øvre del av bildet skimtes garden Staksvoll med den gamle låven som nå er borte. Til høyre i åskanten ligger Flaen og ytterst i bildekanten ses litt av Bråten. Det hvite huset til venstre er Nerbråten. Alle disse husene står fortsatt i dag, og flere boliger er bygget i området siden bildet ble tatt.

Eisdvollvegen 1049, Nyjordet ca 1958

Utlånt av Inger Lise og Bjarne Andersen

Flyfoto til høyre viser Bråten, eller Bråtan i dagligtale. Stedet er den gamle husmannsplassen Valstadbråten. Her bodde Birger som så seint som i 1958 som husmann pliktet 80 dager i året. Til venstre for husene ligger den gamle kjerrevegen. Den var bratt og smal og ikke framkommelig med bil. Den nye vegen ble lagt foran huset. Flere uthus er med årene satt opp og bua flyttet høyere opp på eiendommen.

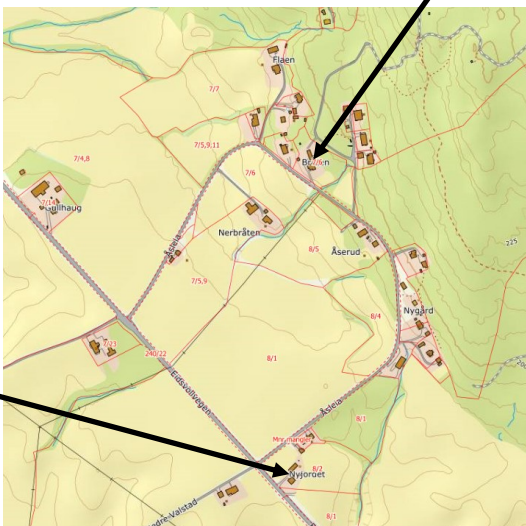
I skogen skimtes et hvitt hus og et rødt uthus. Det er den tidligere husmannsplassen Åsen som tilhører Staksvoll. Stedet var bebodd til langt inn på 1970-tallet.

Kartutsnitt 1882

Åsleia 75, Bråtan ca 1960
Utlånt av Ruth og Arne Flatmo

Kartutsnitt 1882, rev 1928

Delbekk

Tekst: Karin Axelsen og Ingrid Helene Grøtta Østvold

Foto: Karin Axelsen, Instagram delbekk_husmannsplass

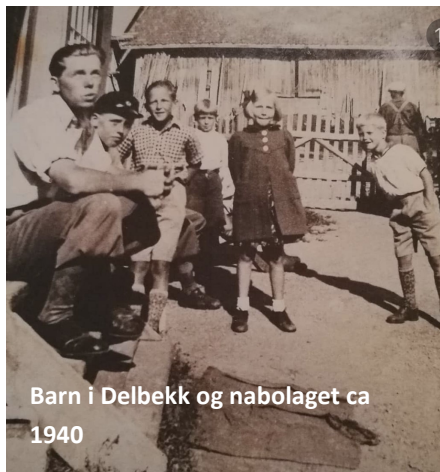
Christoffer Hønsen er vokst opp på en gård i Vormsund. De siste 10 årene har han bodd i Fenstad. Karin Axelsen er fra Lørenskog. Vi er begge historieinteresserte og har en særinteresse i gamle bygninger, samt at Christoffer har et hjerte for eldre biler og traktorer. Vi har til sammen 3 barn. De synes kjøpet av Delbekk var litt merkelig, men de som oss har fått mer og mer kjærlighet til stedet og de ser hvor fint stedet er og kommer til å bli.

Vi gikk tur med hundene senhøstes 2018 og så at det sto til salgs plakater på Delbekk. Det var sperrebånd rundt og på vinduene sto det «livsfarlig å bevege seg i huset», og hele huset var i sterkt forfall. Vi ble der og da enig med oss selv og hverandre at ett så krevende prosjekt går vi ikke på, og det var på ingen måte forelskelse ved første blick. Alikevel klarte vi ikke å glemme det stakkars huset. Vi leste oss opp om stedet i bygdebøker og så på gamle bilder fra digitalt museum og snakket med lokalkjente.

Vi ba om privat visning og vi ba om å få gå inn i huset på eget ansvar. Det var en merkelig følelse å gå inn i et hus som ikke har vært bebodd på så mange år. Det er ikke noe hemmelighet at huset har vært utsatt for hærverk som steinkasting på vinduene, og at en del inventar som dører og ovner var stjålet/fjernet gjennom årene. Vi fikk da verifisert at huset var tørt og det var minimalt med råte. Det som var aller dårligst var grunnmuren, og det skyldtes at kjelleren ble gravet ut på midten av 50-tallet, uten stabilisering av jordtrykket utenfra. Stedet ble mer og mer viktig for oss og det ble vi til slutt som gikk av med seieren vinteren 2018/2019 og reddet stedet på vei til å gå inn i historien som en av mange ødegårder, etter å ha stått ubebodd i 40 år.

Første etasje av bygningen ble oppført i 1734 på stedet som bolig på husmannsplassen. 1909 kjøper Aksel Delbekk 2, muligens 3 husmannsplasser. Ettersom det i bygde bøker omtales både Nordre, Søndre og Østre Delbekk er det sannsynlig at det er disse 3 plassene som

nå er slått sammen. Fra 1909 omtales Aksel som husmann med jord. Rundt 1920 tar sønnen, også han heter Aksel Delbekk, over stedet. I 1928 blir huset tilført en annen etg. og huset får eksteriørdetaljer i jugendstil. Også andre etasje blir oppført for det meste i laft, og mye materialer fra takkonstruksjonen i 1700-tallshuset resirkuleres i det nye taket. Huset har nå blitt påkostet mye i form av staselige vinduer, tidsriktig betongstein fra Kulmoen

sementvare, telefon og strøm. I 1935 blir barn nummer 9 født, og dermed bodde det 11 mennesker i huset. Fra midten av -70-tallet har stedet stått tomt og til forfall. Låven er revet og stabburet er solgt på rot. Kun bolighuset sto og ble av stedets barn og unge kalt for

spøkelseshuset.

Vi tok over stedet i midten av januar 2019 og vår drøm er å gi Delbekk nytt liv. Stedet viser levde liv, noe som sitter i veggene. Det viser et liv vi har mye å lære av i dagens samfunn, man livnærte seg av det jorden ga en og man kastet ikke noe, men reparerte. Vi skal istandsette våningshuset etter antikvariske prinsipper. Vi skal bygge ny låve i slippluft. Selv om huset er så gammelt som det er har det aldri blitt registrert hverken i SEFRAK-registeret eller via kulturminneloven §25. Etter overtagelse har kommunens kulturminnerådgiver vært å sett på og registrert huset og vurdert det til høy verneverdi. Vi har innhentet råd fra fagfolk og blant annet Akershus bygningsvernseter.

Langs hele Ålandsvegen har det vært husmannsplasser og småbruk. En del av disse stod fortsatt intakte da SEFRAK-registreringen pågikk, svært få av disse ble registrert. Flere av disse har hatt en historie tilbake til 1700-tallet. Delbekk er en av de få plassene som har sin autenticitet fortsatt i behold.

Kom til oss så hjelper vi deg med fargesetting, løsninger tilpasset ditt hjem og din smak!

FARGERIKE
SLETVOLD

Ringvegen 23 - Jessheim - Tlf. 63 97 06 09
Mandag-fredag 09-18 Torsdag 09-19 Lørdag 09-16
www.fargerike-sletvold.no

Vi ønsker å istandsette våningshuset etter antikvariske prinsipper da huset forteller en viktig historie fra livet på husmannsplassene og småbrukene som vi ønsker å bevare og formidle. Vi var så heldig å få snakket med den siste gjenlevende av barna Gerd Delbeck. Gerd fortalte oss hvordan det var å vokse opp på Delbekk. De hadde kuer, griser og høner, Gerd var den eldste av jentene og fikk ansvar for fjøset fra hun var 10 år. I andre etasje lå de 6 guttene på det ene rommet, foreldrene på det største rommet og de 3 jentene på kammeret innenfor foreldrenes. Gerd fortalte at selv om de var 11 stykker i huset ble finstua kun brukt på helligdager som julaften.

Aksel Delbeck jobbet i hestekompaniet og var borte lengre perioder i strekk. Det ble mye arbeid for hans kone Hedvig og barna, men det var et godt liv. Gerd synes det var så stas at vi skulle bevare barndomshjemmet hennes. Dessverre gikk Gerd bort desember 2019, 91 år gammel. Vi har god kontakt med mannen hennes Tormod. Vi gleder oss til å invitere etterkommerene til Aksel og Hedvig når vi har kommet mer på stell.

Vi har også fått mye hjelp og kunnskap gjennom naboen vår, Per Delbeck som er barnebarnet til Aksel. Om noen har noe å fortelle om stedet eller har gamle bilder hadde vi vært dere evig takknemlig. Etter å ha hatt Delbekk i eie i litt over et år har kjærligheten til stedet blitt større og større. Det er en god plass å være. Vi setter stor pris på alle de gode naboenes og folka i

Fenstad som heier på oss. Vi er glad i besøk, så kom gjerne innom så bjuder vi på kaffe og kanskje noe å bite i.

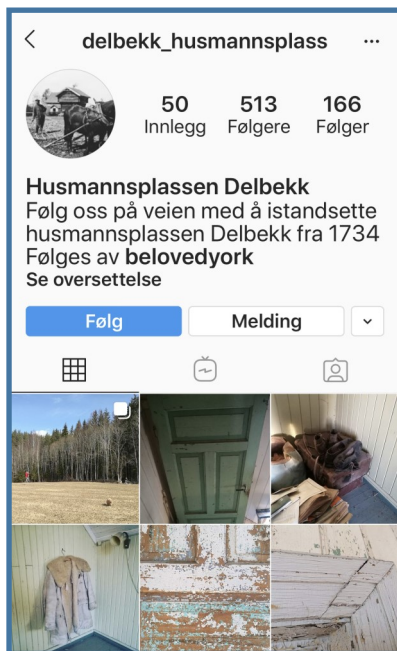
Mye har skjedd på Delbekk allerede og mye av det som

er gjort til nå er ikke like godt synlig. Pipa er fjernet og gulvet i første etg er tatt opp og lagret. 200 tonn med drenerende masse er skiftet ut rundt huset. Huset er blitt jekket opp og står nå på stålbjelker imens grunnmuren blir murt opp på nytt i tørrmur. I februar hadde vi 16 stykker på kurs for å lære bort den gamle tradisjonen i muring av tørrmur, plukke ut riktig stein, deling av stein, lesking av kalk og demonstrasjon av rapping

med leirmørtel av lokal leire. Kurset ble holdt av Tore Granmo og

Troels Skriver Andersen. I forbindelse med kurset ble Nordby forsamlingshus benyttet til bespising og teori, noe som var godt egnet. Vi planlegger kurs i vindusrestaurering og bruk av linoljemaling, men først skal råteskadet tømmer skiftes. Dette gjøres av samme firma som gjør utbedringer på Gamle Hvam. Etter dette arbeidet er ferdig får vi komplettert grunnmuren. På spørsmål når vi blir ferdig er vanskelig å si, vi henger allerede etter på grunn av koronatiden. Vi har tro på at vi skal få gjort mye i år, men blir nok ikke ferdig før 2021-2022. Følg med på bilder av oppussing på Instagram, delbekk_husmannsplass

TRENGER DU HJEMMELADER TIL EL-BILEN?

Vi installerer ladestasjon hjemme hos deg med egen kurs fra sikringskap og inntil 10 m kabel

12.990,- Fra kr. inkl. mva.

Vi utfører også **el-kontroll, internkontroll og termofotografering** i elektriske anlegg: bolig, næring og landbruk.

OMBYGGING AV SIKRINGSSKAP

Vi bygger om til automatsikringer med inntil 8 kurser, jordfeilbryter og hovedsikring!

6990,- Fra kr. inkl. mva.

Ser sikringsskapet ditt sårn ut? **Ta kontakt med oss for gratis befaring**

Arnes Elektro

Øvre Hagaveg 2, 2150 Årnes
Tlf. 63 90 07 80
post@arneselektro.no
arneselektro.no

For 3 gang var det i januar kultur og idrettsgalla i regi av Nes kommune. I åpen klasse for lag og foreninger ble det pris til Kulturminnebøndene i Vormsund og Fenstad.

Kulturminnebøndene er et samarbeid om seminarer, kurs og opplevelser mellom gardene Huser og Veset i Fenstad.

Målet med Kulturminnebøndene er å bevisstgjøre seg selv og andre om verdien av bygnings- og kulturarven. De søker å skape entusiasme og engasjement for kulturminner, definere dem og introdusere verktøy til å ta vare på dem.

Styret i Fenstad Vel

Leder	Kari Engh Nyjordet	Telefon 416 97 021	kari.ENGH.nyjordet@gmail.com
Nestleder	Astrid Jacobsen	Telefon 415 33 9 38	astrid@fargerike-sletvold.no
Sekretær	Gunn Molstad	Telefon 932 31 746	gunnmolstad@live.no
Kasserer/Fenstadsøktningen	Boye Trandum	Telefon 941 51 465	boye.trandum@dnvgl.com
Styremedlem	Per Johnsen	Telefon 905 71 801	per.johnsen@fenstadbygg.no
Styremedlem	Trond Molstad	Telefon 947 85 331	trond.molstad@live.no
Styremedlem	Ninni Aarhus Trandum	Telefon 920 12 752	ninni@akershus.com
1. vara	Arne Hovland	Telefon 924 11 926	arne-hovland@hotmail.com
2. vara	Sigurd Løse	Telefon 970 05 508	siguloes@live.no

Konto: 0540 08 48612 • Vi er med i grasrotandelen, gi din støtte til Fenstad Vel • Org.nr. 994 547 798 • www.fenstad.no
Bli Medlem • Kontingent kr 250,- for husstand, kr 150,- for pensjonister • Betal til konto 0540 08 48612 • Vipps 21271

Ny leder i Fenstad vel

På årsmøtet 24. februar ble det valgt ny leder for Fenstad vel. Astrid Jacobsen ble takket av for god innsats og Kari Engh Nyjordet ble valgt inn. De øvrige medlemmene i styret står oppført i oversikten øverst på siden.

Kari er nok godt kjent av mange i Fenstad, og i Nes. Hun har vært aktiv i kulturlivet i Nes og i Fenstad i en årrekke. Mange har sett og hørt Kari på revyer og gjennom korsang i koret Godt og Blanda.

Så Kari, hvordan kan du kort karakterisere deg selv for at Fenstadsøktningene bedre skal bli kjent med deg?

Jeg vil si at jeg er en engasjert og sosial person. Jeg er opptatt av å ta vare på familie og venner, og har stor glede av koret og naturen. Jeg elsker forestillinger og konserter, enten det er å opptre selv eller gå på konserter og musikal. Er ofte å se i Nes Kulturhus.

Du er jo født og oppvokst i Oslo. Hva var det som fikk deg til Fenstad og når flyttet du hit?

Det var denne kjærligheten da. Jeg traff en fenstadsøktning da jeg hadde sommerjobb i et bilfirma på Kalbakken, der jeg vokste opp. Etter hvert ble det giftemål og vi flyttet inn i nytt hus på Kampåfeltet i juli 1984. Det var en fin tid. Vi fikk etter hvert 3 barn og man skal lete lenge etter et bedre sted å vokse opp.

Hvordan kan du oppsummere engasjementet du har og har hatt i kulturlivet i Nes?

Jeg har sunget i kor siden jeg var 8 år, så det var naturlig for meg å finne meg et kor etter jeg flyttet til Fenstad. Jeg begynte da i Nes Bygdekor, og siden ble det Nes revy- og amatørteater. Det er blitt 27 Nesrevyer på meg. I tillegg har jeg hatt egne opptredener med sang og diktlesning. Og i 2000 startet Mette Hanstad og jeg koret Godt & Blanda. I år kan det altså feires 20-års jubileum.

Du har vært aktiv i Fenstad vel i flere perioder og vi har sett deg både som ansvarlig for Fenstad-dagene og som leder av julegrantenning. Har du noen tanker om Fenstad vel i tiden som kommer?

Jeg vil gjerne oppfordre alle som bor i Fenstad til å bli medlem av velet. Fenstad Vel jobber for alle innbyggere i Fenstad, ofte i godt samarbeid med organisasjoner, foreninger og næringsliv. Noe av det vi gjør er veldig synlig; som for eksempel Velhuset som er modernisert og oppusset, Fenstaddagen, julegrantenning, krakker satt ut forskjellige steder i skogen, badeplassen i Mærrahølen holdes søppelfri og gresset blir klippet hele sommeren, Quizkvelder blir arrangert og sommerrebus laget – for å nevne noe. Og for ikke å glemme; utgi tre nummer i året av avisen du nå leser.

Andre ting vi arbeider med er ikke så synlig; som det å være i dialog med kommunen og

politikere for åpning av Kårstadbua, oppfølging av gangveiprosjektet mellom Joker og Krysset og kjempe for gatebelysning flere steder i Fenstad. Dette er saker som tar veldig lang tid å få gjennomslag for, men vi gir oss ikke!

Har du lyst til å engasjere deg eller har gode ideer? Ta gjerne kontakt! Foruten styret har vi huskomite, dugnadskomite og redaksjon.

LEIE AV FENSTAD VELHUS

Kontakt for bestilling :

Arne Hovland tel 924 11 926

Tid medlem/ikke medlem

Ukedager: 500 /600

Fredag til søndag 1700/1800

Pluss 300 for vask pr leie